

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Terar dum Prosim

En zijn discipelen herinnerden zich, dat er geschreven is: De ijver voor uw huis zal Mij verteren.

Joh. 2 : 17.

De tempeldienst vormde een uiterst belangrijk en centraal onderdeel van het Joodse godsdienstige leven. Toch waren er in de dagen van Jezus enkele religieuze groeperingen, waarbij een dermate ernstige kritiek leefde tegen de tempeldienst zoals ze toen plaats vond, dat ze er niet meer aan deelnamen. Zo was dat b.v. het geval met de Essen, een groep die een tamelijk ascetische inslag vertoonde. Deze mensen betaalden nog wel hun tempelbelasting, maar ze zetten geen voet meer in de tempel zelf. En ook de kloosterlingen van Qumran waren fel gekant tegen de toenmalige tempeldienst en deden er niet meer aan mee.

De achtergrond van deze fel afwijzende houding werd gevormd door hun opvatting, dat het toenmaals heersende hogepriesterlijke geslacht niet wettig in het bezit van deze hoge waardigheid gekomen was. En daardoor was volgens hen heel de tempeldienst onrein en onwettig geworden. Maar ook bij groepen die niet zo rigoureuus waren, leefde toch ernstige kritiek tegen allerlei misstanden in en om de tempel. Dergelijke misstanden waren er dan ook wel degelijk.

Zo was de voormalige hogepriester Annas, nadat hij door de Romeinen was afgezet en vervangen door zijn schoonzoon Kajafas, zich met financiële zaken gaan bezighouden. De rabbijnse overlevering vertelt ons van de zogenaamde Hallen van Annas. Dat waren de verkooplokale en wisselkantoren die door zijn initiatief op de voorhof van de tempel waren ingericht. Hier konden de pelgrims die in Jeruzalem kwamen, hun Romeinse geldstukken inwisselen tegen de munt waarmee volgens de voorschriften de tempelbelasting moest worden voldaan. Hier konden ze ook offerdieren kopen en souvenirs. En bij al deze transacties bleef er natuurlijk een behoorlijke winst aan de strijkstok van Annas en zijn familie hangen.

Tegen deze praktijken rees bij velen kritiek. Die kritiek was er ook bij de Farizeeën. Ook zij stonden in dit opzicht tegenover de heersende hogepriesterlijke familie. Maar niemand kon iets aan deze toestanden veranderen. Men stond er machteloos tegenover. Temeer daar tallozen uit het volk het bestaan van deze wisselkantoren en verkooplokale op het tempelplein wel gemakkelijk vonden en er een druk gebruik van maakten.

En dan komt Christus. Hij staat nog helemaal aan het begin van zijn publieke optreden. Hij is op weg naar Jeruzalem, naar de tempel om het pascha te vieren. De Here Jezus hield van de tempel. Het was zijn lust en zijn leven in de tempel te verkeren. Dat was al gebleken, toen Hij nog slechts een jongen van twaalf jaar was. Terwijl zijn vader en moeder al weer terugreisden naar Nazareth, was Hij nog in de tempel, temidden van de Schriftgeleerden. Die tempel was immers het huis van zijn Vader. Wanneer Christus in de tempel kwam, kwam Hij bij zijn Vader thuis.

Toen Hij met vele andere pelgrims Jeruzalem binnentrok, zong ook Hij met zijn discipelen die blijde woorden van Ps. 122: Jeruzalem, dat ik bemin, wij treden uwe poorten in. En: Om 's Heren huis in u gebouwd, waar onze God zijn woning houdt, zal ik het goede voor u zoeken.

En dan komt de grote ontuchtering. Want Hij vond daar in de tempel de verkopers van runderen en schapen en duiven, en de wisselaars die daar zaten. De voorhof van de tempel was een markt geworden, een beestenmarkt. Het geloei en geblaas van de dieren mengde zich met het geschreeuw van de kooplui die hun waren aanprezen en met de ruzieachtige stemmen van kopers die het niet eens konden worden over de prijs. En het geld rinkelde.

Was dit het huis van God? Moest men Hem zo dienen? Wist men dan niet meer wie Hij was? Toen de Here aan Mozes verscheen in de braamstruik, moest hij zijn schoenen van zijn voeten doen, omdat de grond waarop hij stond heilig was door Gods tegenwoordigheid. Maar hier baggelt men door de koeiemest en gaat zo met bevulde voeten de Here ontmoeten. Men ontheiligt de Here en zijn huis. Men is bezig de tempel te verlagen tot het niveau van een lawaaierig en tumultueus vendu-lokaal. Men blijkt niet meer te beseffen wie de Here is. Men ziet Hem niet meer als de grote machtige God in wiens wereldomspannende handen de mens slechts een nietig stofje is. Ze veroorloven zich tegenover Hem nog meer dan tegenover een mens. Bij een mens zouden ze het niet hebben gewaagd zo maar, zonder toestemming te vragen, een gedeelte van zijn huis in beslag te nemen om er een permanente beestenmarkt te houden. Maar bij God doen ze dat alsof het vanzelf spreekt.

Wanneer Christus dat ziet, vlecht Hij een gesel van het touw dat op een beestenmarkt natuurlijk overvloedig te vinden is. En Hij veegt de hallen van Annas schoon met zijn machtswoord en met de gesel. Door deze daad heeft Hij zich bij velen voor wie de tempelnegotie een doorn in het oog was, grote populariteit verworven (vs 23). Ook bij de Farizeeën ontmoet Hij sympathie. Wanneer Nicodemus kort daarna bij Hem is, zegt hij: Wij(!) weten, dat Gij van God gekomen zijt als leraar. Want niemand kan die tekenen doen die Gij doet, tenzij God met hem is. Maar anderzijds heeft Hij zich hierdoor in één slag onmogelijk gemaakt bij de machtige hogepriesterlijke familie. Vanaf dit ogenblik kunnen deze mensen Hem alleen nog maar haten. Ze zijn in hun portemonnaie aangetast. En dat is voor deze door en door verwereldlijkte en verzakelijkte priesterschap voldoende om Christus een onbeheerste haat toe te dragen. Hij had van hun goudmijntje moeten afblijven. Dat Hij dit had durven doen, zullen ze Hem nooit vergeven. Hun haat zal slechts

UIT DE INHOUD:	
<i>Terar dum Prosim</i>	M. R. v. d. B.
<i>Lijdzaamheid of volharding</i>	H. J. J.
<i>Doorgaande Reformatie (X slot)</i>	C. V.
<i>Hereniging in Amerika?</i>	J. M.
<i>„De geesten-in-de-gevangenis“ (slot)</i>	G. V.
<i>Over de zogenaamde tussentoestand (III)</i>	B. T.
<i>Persschouw</i>	C. V.
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

tot bedaren kunnen komen door de dood van Christus.

De discipelen hebben de haat van deze priesterschap wel gevoeld. Ze herinnerden zich die woorden uit Psalm 69: De ijver voor uw huis heeft mij verteerd. Deze woorden heeft David gesproken, toen hij zich voor de Here had beijverd. Toen keerden de spot en de haat van velen zich tegen hem. Om Uwentwil draag ik smaad, klaagt hij. De ijver voor uw huis heeft mij verteerd, die betekent mijn ondergang. En datzelfde hebben de discipelen hier ook gezien en gevoeld. Christus ijverde voor het huis van zijn Vader en voor de eer van zijn Naam. Maar dat zou zijn ondergang betekenen. Daardoor had Hij de haat ontketend van de machtigste en invloedrijkste Joodse leidlieden. Door dit ijveren zou Hij uiteindelijk verteerd worden. Het zou zijn dood worden.

Ook Christus heeft het geweten. Breekt deze tempel af, zei hij. Maar Hij heeft zich door deze wetenschap niet in zijn ijver laten remmen. Terar dum prosim, laat ik maar verteerd worden, als ik maar nuttig ben. Dat was de zinspreuk van Calvijn. Het was in een nog veel omvattender zin het thema van Christus' handelen. Door zijn ijveren en door het verteerd worden dat daar onlosmakelijk aan vastzat, heeft Hij de woorden van Psalm 122 voor zijn rekening genomen en waar gemaakt: Om het huis van de HERE, onze God, wil ik het goede voor u zoeken. Zijn ijveren heeft Hem verteerd. Het is zijn dood geworden. En daardoor is Hij voor allen die Hem gehoorzamen, een oorzaak van eeuwig heil geworden.

Maastricht.

M. R. van den Berg.

Lijdzaamheid of volharding

Zij die in de Statenvertaling van de Bijbel thuis zijn kennen allen het woord lijdzaamheid. Het komt voor in de bekende tekst: „Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid“. (Luk. 21 : 9). Eveneens in de vermaning van Hebr. 12: „Laat ons lopen met lijdzaamheid de loopbaan, die ons voorgesteld is“. En om nog een plaats te noemen, die we allen wel uit het hoofd zullen kennen: „Maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt“. (Rom. 5 : 3).

Maar al kennen we het woord, daarom staat de zaak of handeling, die er door aan-

geduid wordt, ons nog niet helder voor de geest. Want in de loop der eeuwen heeft het woord lijdzaamheid een kleur gekregen, die het oorspronkelijk wel niet zal hebben gehad. Als wij het woord horen denken wij als vanzelf aan stille berusting, die zich bij het lijden neerlegt, omdat er nu eenmaal toch niets aan te doen is. En het woord uit Luk. 21 : 19, dat ik boven aanhaalde, is tot een spreekwoord geworden, dat met het woord van de Here Jezus niet veel meer te maken heeft. In een bekend woordenboek lees ik dit: „Bezit uw ziel in lijdzaamheid, dat is: zie het gelaten aan, maak u niet boos“. Terwijl lijdzaamheid

wordt verklaard als: stille berusting. Maar de Here Jezus heeft heel iets anders gezegd. Als wij het verband even nagaan dan vinden wij daar, dat de Heiland zijn discipelen voorbereidt op veel lijden. Ze zullen vervolgd worden en uit de synagogen geworpen worden. Ze zullen door eigen familie-leden worden verraden en verkocht. Ze zullen door allen gehaat worden om Christus' wil. Sommigen zullen zelfs gedood worden. Maar in dat lijden moeten ze niet versaagd worden. Ze moeten de moed niet opgeven. Doch volharden in het geloof en in de verkondiging van het Evangelie. Zo zullen ze door volharding, door onder het lijden te blijven staan, het leven verkrijgen. Het is dus van ongeveer dezelfde betekenis als: „Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden”. Omdat lijdzaamheid door het spraakgebruik tegenwoordig een andere betekenis heeft gekregen dan het oorspronkelijk had, heeft de Nieuwe Vertaling er goed aan gedaan het niet meer te gebruiken, maar in plaats daarvan te zetten: volharding.

Het Griekse woord, waarvan volharding een vertaling is heeft met doffe berusting niet veel gemeen. Letterlijk vertaald zou het worden: er-onder-blijven. Of: er-onder-blijven-staan. Het doet mij altijd denken aan een krachtige veer, die door een of ander zwaar gewicht naar beneden wordt gedrukt. Die veer wordt wel ingedrukt, maar de veerkracht blijft er in. Een slappe veer kan „lam” worden. Maar een krachtige veer blijft de last dragen en omhoog drukken. Zodra de druk vermindert veert hij weer op. Een ander voorbeeld wordt vaak gebruikt om dit woord duidelijk te maken, namelijk dat van een boom, die groeit onder druk. Het schijnt gewoonte te zijn geweest om iets zwaars in de kruin van een jonge palm te leggen. Men zou zeggen dat dit dwaasheid is, het kan de groei alleen maar belemmeren. Maar dit is niet waar. Want onder die druk groeit de boom juist krachtig naar boven.

Zo verstaan we ook het woord van Paulus in Rom. 5, dat hij roemt in de verdrukkingen, omdat de verdrukking lijdzaamheid of beter: volharding bewerkt. De druk staalt de veerkracht. Als iemand veel lijden heeft doorstaan dan wordt zijn weerstandsvermogen sterker. Als een boom door veel stormen geteisterd is kan men hem dat wel aanzien; er zijn takken afgebroken en op de oude stam zijn knoesten gevormd, maar de wortels hebben zich diep in de bodem gedreven en de kruin is sterk uitgegroeid. Zó sterkt ook het lijden en de druk een christen en weerstand biedend wordt hij een beproefde veteraan, die tegen een stootje kan. Daarom staat er ook: de volharding werkt beproefdheid. Strijd staalt.

Nu moeten we wel even oppassen, dat wij de christelijke volharding niet op een lijn stellen met de heidense. De Grieken kenden ook het ideaal van tot het einde toe volhouden. Een held moest blijven staan waar hij stond. In de oorlog mochten lafaards het hazenpad kiezen, de helden hielden stand. Als het moest tot in de heldendood. Het was hun eer te na om op de loop te gaan. Het was echt mannelijk om altijd door te zetten. En de kracht om vol te houden putten de edele mensen uit zichzelf. Uit eigen geestkracht. Ze zouden zich voor zichzelf schamen als ze het er bij lieten zitten. Iets van deze Griekse helden-opvatting is ook wel doorgedrongen onder het Joodse volk. We lezen in het boek der Makkabeën een verhaal van een zekere Rages „die liever een eervolle dood wilde sterven dan in de handen van schurken vallen, die hem zouden mishandelen op een wijze, die zijn hoge afkomst onwaardig was”. Hij doorstak zichzelf met een zwaard maar hij stootte niet helemaal raak. Terwijl de vijanden zijn woning indrongen klom hij moedig op een muur en wierp zich op de troepen. Bloedend uit vele wonden „sprong hij ziedend van toorn nog weer overeind, rende door de troepen heen, klom op een steile rots en reeds geheel en al leeggebloed, rukte hij zich nog de ingewanden uit het lijf, en wierp ze met beide handen boven op de troepen”. Dat heeft met christelijke lijdzaamheid of volharding niets te maken.

Ook is de christelijke volharding iets anders dan Stoïcijnse onaandoenlijkheid. De Stoïcijn pantserde zich om zo te zeggen tegen

alles, wat zijn zielerust in verwarring kon brengen. Hij trok zich terug op de burcht van z'n eigen geest, die onaantastbaar was. Daar streefde men tenminste naar. We moeten deze onaandoenlijkheid, die ook wel onder christenen voorkomt, maar niet prijzen als christelijke lijdzaamheid.

Het ware geduld of de ware draagkracht gaat samen met het vertrouwen op de HERE, die de zijnen op de been houdt. We vinden het woord lijdzaamheid of volharding zelden in het O.T. Maar dezelfde gedachte komt wel voor. Bijv. in Psalm 27 : 14 : „Wacht op de HERE, wees sterk en Hij zal uw hart versterken; ja, wacht op de HERE”. Daar staat voor wachten een woord, dat hetzelfde betekent als volharden in het N.T. Wie volhardend op de HERE hoopt en zijn hulp verwacht zal niet beschaamd uitkomen. Dat spreekt Psalm 130 : 4 ook uit: „Ik verwacht de HERE, mijn ziel verwacht en ik hoop op zijn woord”. De gelovigen zijn in zichzelf niet zo sterk, dat zij alles wel kunnen hebben. Er komen omstandigheden of lijdenswegen, waaronder zij zouden bezwijken. Zelfs jonge mensen in de kracht van hun leven zouden onder het lijden kapot gaan. De tegenstelling tussen eigen draagkracht en de kracht die de HERE geeft, komt prachtig uit in de bekende woorden uit Jesaja 40 : „Hij geeft de moede kracht en Hij vermenigvuldigt de sterkte hem, die geen krachten heeft. De jongen zullen moede en mat worden en de jongelingen zullen gewisselijk vallen. Maar die de HERE verwachten zullen de kracht vernieuwen, zij zullen opvaren met vleugelen gelijk de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden”.

De christelijke volharding komt voort uit een waar geloof. Als Paulus dan ook roemt in de verdrukkingen, omdat de verdrukking volharding bewerkt, dan gaat daaraan vooraf: „Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof hebben vrede bij God door onze Here Jezus Christus”. En daarin is Jakobus het roerend met Paulus eens. Hij schrijft immers: „Houdt het voor enkel vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoeken valt, want gij weet, dat de beproefdheid van uw geloof volharding uitwerkt”. Door het lijden wordt het geloof op de proef gesteld. En het beproefd geloof, dat tegen de druk in stand heeft gehouden, werkt volharding uit. Wie gelooft in God, de Vader van onze Here Jezus Christus, weet dat niets ons van de liefde Gods kan scheiden. Daarom wordt er ook gesproken van „de God der lijdzaamheid of der volharding”. Dat wil niet zeggen, dat God het wel uithoudt. Van de volharding als eigenschap van God wordt in de Schrift nergens gesproken voorzover ik weet. Maar de HERE heet „God der volharding”, omdat Hij volharding geeft aan allen, die op Hem hopen. (Rom. 15 : 5).

De christelijke volharding staat ook in verband met de hoop. Wie op God hoopt verwacht zijn hulp en bijstand ook voor de toekomst. Er zullen in het leven van elk christen wel moeiten komen en verleidingen en druk. Maar wat er ook mag gebeuren en wanneer het ook mag komen, de HERE is er dan ook. „Hoopt op de HEER, gij vromen, is Israël in nood, er zal verlossing komen; zijn goedheid is zeer groot”. Er wordt dan ook gesproken in I Thess. van „de volharding uwer hoop”. Mensen zonder God zijn mensen zonder hoop. En het zijn mensen, die het uiteindelijk niet uithouden in deze wereld. Men kan het van

alle kanten horen in onze dagen: Hopeloos! De mensen zoeken verstrooiing en maken zich druk met allerlei ontspanning en uitpatting, om die toestand van hopeloosheid te verdrijven. Maar het lukt niet echt. Er blijft een vage angst voor het zinloze leven. Men „ziet er geen gat meer in”. Maar wie op God en zijn beloften hoopt in de volle rijke zin die dit woord in de Schriften heeft, die wordt op de been gehouden. Die zal volharden tot het einde en behouden worden.

De christelijke volharding gaat ook gepaard met blijdschap. Dat blijkt uit Col. 1 : 11 : „Zo wordt gij met alle kracht bekrachtigd naar de macht zijner heerlijkheid tot alle volharding en geduld, en dankt gij met blijdschap de Vader, die u toebereid heeft voor het erfdeel der heiligen in het licht”. Blij kunnen en mogen en moeten de gelovigen zijn ook in de verdrukking. Want deze gaat haastig voorbij. Het zal hier haast zijn gedaan. En daarop volgt een eeuwige heerlijkheid en zaligheid. De Hebreëen worden herinnerd aan de dagen van weleer, toen zij veel lijden doorworsteld hebben en veel smaad hebben verdragen. „Want gij hebt met de gevangenen mede geleden en de roof van uw bezit blijmoedig aanvaard, want gij wist, dat gijzelf een beter en blijvend bezit hebt”. (Hebr. 10 : 34).

Het is tenslotte „genade, indien iemand, omdat hij met God rekening houdt, leed verdraagt, dat hij ten onrechte lijdt”. Onrecht lijden, dat is de roeping van een christen. „Als gij goed doet en dan lijden moet verduren, dát is genade bij God. Want hiertoe zijt gij geroepen, daar ook Christus voor u geleden heeft en u een voorbeeld heeft nagelaten, opdat gij in zijn voetstappen zoudt treden; die geen zonde gedaan heeft en in wiens mond geen bedrog is gevonden; die, als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt”. I Petrus 2 : 20v.

Dat is de aard van de mens niet om geduldig te blijven bij het lijden van onrecht. Onze „oude mens” wil dat ook niet. Wij verstaan het zo goed als de mensen bij grove misstanden zeggen: Moeten we dat nu maar verdragen? Het moest niet mogen! En als het heel erg wordt dan grijpt men naar de wapenen van de revolutie, waardoor men de chaos vaak alleen nog maar erger maakt. Maar de HERE wekt zijn volk nergens en nooit daartoe op. Laten we maar oppassen dat we door de geest van revolutie niet worden beheerst.

We kunnen ook in een broederstrijd van broeders veel te lijden hebben. Dan is het gevaar groot, dat we schelden met schelden beantwoorden. Of dat we onrecht met onrecht van onze kant betaald zetten. Dat zit diep in ons vlees en bloed. Het is genade van God als we onrecht christelijk dragen. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat we onrecht geen onrecht mogen noemen. Maar het wil wel zeggen, dat we het christelijk, dat is geduldig, dragen. En onze rechtvaardige zaak overgeven aan Hem, die rechtvaardig oordeelt. We moeten er geen behagen in hebben de „tegenpartij” zwart te maken. Als ons lijden overkomt in de strijd om waarheid en recht, dan zullen we dat blijmoedig moeten dragen. Zoals de Hebreëen dat deden, toen zij van goederen werden beroofd. Aan dat blijmoedig dragen ontbrak het wel eens. En ontbreekt het nog wel.

H. J. Jager.

Doorgaande Reformatie

X (Slot)

Met dit artikel willen we deze reeks besluiten.

De lezers weten het: het was er ons om te doen te wijzen op dat wat in de zo dringende noodzakelijke reformatie de **hoofdzaak** is, wat daarvan de **voorwaarde** is. Het ging om het **abc** daarvan.

Als dat abc niet werkelijk wordt gekend, loopt alles mis, al zijn we nog zo orthodox en kerkelijk.

De kerkgeschiedenis levert daar een overvloed van bewijs voor. Ook de geschiedenis van de gereformeerde kerken.

Ik gaf reeds een paar stemmen die daarop wezen.

Ik wil er nog één laten horen. Het is zo dringend nodig, dat de ogen voor het hier steeds dreigende gevaar open gaan.

Ds Telder schreef indertijd het volgende over de verworping van het gereformeerde leven.

„Er is in het kerkelijk leven veel gebeurd. De afval in onze Gereformeerde kerken is de laatste jaren wel heel droevig openbaar gekomen. Reeds tientallen jaren viel deze afval op te merken. Ondanks allerlei actie en organisatie en schijnbare bloei kwijnende zinderogen de Godsvrucht.

Het eenvoudig leven naar het Woord van God in vele Gereformeerde gezinnen begon te wijken en daarvoor kwam in de plaats een verwereldlijking van het leven. Men ging nog wel naar de kerk en men las als regel ook nog wel in de Bijbel; er was nog wel veel „godsdienstigheid”; een luisteren naar „goeie” dominé's. Maar het „oetmoedig” wandelen met zijn God” werd bij velen niet meer gevonden.

We waren in ons Gereformeerde leven rijk en verrijkt geworden en hadden geens dings gebrek, maar zagen niet meer dat we arm en blind en naakt waren, om al onze rijkdom en zaligheid in onzen Heere Jezus Christus te zoeken. We hadden immers onze Vrije Universiteit en onze Theologische Hogeschool; we hadden onze verenigingen op allerlei gebied: jeugdverenigingen, mannenverenigingen en vrouwenverenigingen. Onze grote mannen telden in de wereld mee. We merkten niets van het: „In de wereld zult gij verdrukking hebben”. We verstonden niet meer wat Paulus aan Timotheus schreef: „Allen die Godzalig leven zullen vervolgd worden”. Als we in de Bijbel lazen van het kruis op ons nemen en Christus navolgen, dan verstonden we daaronder niet meer, wat de Schrift bedoelt: het dragen van Christus' smaad om des geloofs wil, maar we maakten van het Schriftuurlijk kruis dragen: het ondergaan van de gewone verdrietelijkheden van het mensenleven, zoals ook de kinderen der wereld spreken: ieder huis heeft zijn kruis.

Er was geen smaad en geen verdrukking. De wereld liet ons met rust. De wereld kon best met de doorsnee Gereformeerde mens overweg, omdat deze zich in handel en wandel, in spreken en doen, in levenshouding en levensgewoonten, aardig aan de wereld had aangepast. Men zag toch ook de Gereformeerde mensen langzamerhand in schouwburg en bioscoop. Ze hadden het druk over „de bonte Dinsdagavondtrein” van de radio. Vooraanstaande mensen in onze kringen hadden hun kaartmiddagen, hun kaart- en visiteavonden met burens en vrienden, waarmee men immers best de onderwerpen van den dag bespreken kon. En Zondags zat men netjes in de kerk, tenminste als de kerktijden niet al te lastig vielen, als men niet juist op dat uur eten moest of onkerkelijke vrienden op bezoek had.

Hoe wonderlijk te moede was het me, toen ik, uit een eenvoudig Gereformeerd gezinsleven afkomstig, het voorrecht had als student aan onze Vrije Universiteit te worden ingeschreven. De mogelijkheid was voor mij geopend om voor het ambt van dienaar des Woords te worden opgeleid.

Wat een openbaring was, voor mij het Gereformeerde studentenleven in zijn wonderlijke omgangsvormen, in zijn puur wereldsche „ontgroenings”-methoden, zijn corpsvergaderingen, zijn diés- en lustra-vieringen. Waren dat nu de jonge mensen voor een groot deel afkomstig uit onze vooraanstaande gezinnen? Waren dat nu de toekomstige leidlieden van het Gereformeerde volk? Neen, er werd nog niet gevloekt, maar ik heb nooit thuis bij mijn ouders goed durven vertellen, hoe het er in ons Gereformeerd studentenleven naar toe ging. Zelfs a.s. dienaren des Woords, die tot drankmisbruik kwamen, toneelvoorstellingen gaven, bioscoop en schouwburg bezochten, kaart speelden en op hun studentenfeesten zich aan allerlei gekernij en zot geklap overgaven. En daarnaast heel principieel waren, zwaarwichtige betogen hielden en des Zondags de „gezochte” dominé's naliepen, waarbij ieder dan zijn „favoriet” had in en ook wel buiten de Gereformeerde kerk. Na zoveel jaren staat dat alles mij nog met schaamte voor den geest. Waarom hebben ik en zooveel anderen, wien zulk een levenstoon van huis uit vreemd was, niet krachtiger getuigd en gewaarschuwd, in plaats van zulk een onchristelijk studentenleven — zij het dan op een afstand — mee te maken. Nu zie ik al die vroegere studenten van mijn leeftijd hun vooraanstaande plaatsen innemen in het politieke, maatschappelijke en kerkelijke leven. Ik zie ze als schrijvers hun pen voeren in kerkelijke bladen; hun besluiten nemen op kerkelijke vergaderingen.

De HEERE heeft dat alles ook gezien. Die afval, die verwording, dat meedoen met de wereld, die verachtering in de genade, dat „groot” geworden zijn; dat wegvallen van de vreeze des HEEREN, ondanks z.g. prin-

ciële getrouwheid en ijveren voor de beginselen en roemen in onze Gereformeerde hoogheden.

De geest der wereld had onze kerken aangetast. Het werkte door in onze scholen, in onze gezinnen, in onze verenigingen en organisaties, in onze kerkelijke vergaderingen en deputaatschappen, in onze jubileumvieringen. Men werd Farizeeuws: men reinigde het buitenste van de drinkbeker, maar van binnen was er allerlei ongerechtigheid in...

Als de reformatie onzer kerken niet meer betekent — zoals men hier en daar soms de indruk krijgt, dat het is — dan het voortzetten van het traditionele Gereformeerde leven in zijn ongebrokenheid voor God, in zijn wereldgelijkvormigheid en cultuuroptimisme, alsof er geen oordeel des HEEREN over ons was heengegaan, slechts onder een andere naam en met nog (zuiverder) pretenties; — als de „vrijmaking” niet anders is dan het vrij zijn van een bepaalde synode-uitspraak en van een verkeerde interpretatie van een artikel der Dordtsche kerkenordening, dan behoort het niemand te bevreemden, dat er in de synodaal Gereformeerde kerken vele eenvoudige broeders en zusters zijn, die maar niet kunnen begrijpen, wat het grote woord „Reformatie” in dit verband te zeggen heeft; dat zij zeggen: Het ging in de dagen der Afscheiding en Doleantie om heel andere dingen. En dan is het niet te verwonderen ook, dat er in de vrijgemaakte kerken gevonden worden, die sceptisch staan tegenover vele ambtsdragers en gemeenteleden in hun kerken, waarbij van echte reformatie van waarachtige wederkeer met heel het leven in diepe verootmoediging tot den HEERE, weinig te bespeuren valt.

In zo'n situatie is reformatie wel zeer dringend nodig.

Maar dan een werkelijke reformatie”.

* * *

Er is nog één ding waarop ik wijzen wil.

Als het niet tot echte doorgaande reformatie in een kerkelijke gemeenschap komt, treden altijd twee verschijnselen op. Soms afzonderlijk. Meestal evenwel gecombineerd.

Enerzijds is er dan het langzaam losweken van Gods Woord, van de confessie, het inzinken van het leven des geloofs. Meestal niet theoretisch en openlijk, maar praktisch. Het leven verandert. Heel geleidelijk, maar tegelijk zeer krachtig. Er komt een innerlijke aanpassing aan de levenshouding, de stijl der wereld. Het specifiek-christelijke, het radicaal-christelijke gaat verloren. De gereformeerde kleuren en lijnen verbleken en vervagen. De „geest” is veranderd. Het kan dan gebeuren, dat men gezinnen, mensen die men goed gekend heeft na jaren weer ontmoet en ze dan bijna niet meer herkent. Er heeft zich een diepgaande verandering in geesteshouding, in levensstijl voltrokken. Men is nog wel christelijk en kerkelijk. Maar de geest van de tijd heeft een sterke invloed uitgeoefend op het hart en het leven. De levensstijl is veranderd. Men doet dingen, waar men vroeger niet aan zou hebben gedacht.

Maar in onlosmakelijk verband met deze verwereldlijking staat een andere. Ze komt ook uit precies dezelfde wortel op als de zo juist genoemde. Men gaat zich namelijk in een periode van schijnbare voortgaande reformatie maar in werkelijkheid intredende deformatie ook dikwijls vastbijten in allerlei opvattingen, beschouwingen, ideeën. Ze worden zo ongeveer of ook helemaal als goddelijke waarheden verkondigd. En dat geschiedt veelal met een felheid, een hardheid, die aan de aandachtige toeschouwer onmiddellijk verraden, dat dit niet voortkomt uit de Geest van Christus. Theologische stellinkjes of ook bepaalde gedragsregels worden kenmerk van getrouwheid en basis voor samenwerking. De gemeenschap der kerk en der heiligen, welke men theoretisch nog wel aanvaardt wordt praktisch beperkt tot de in een bepaald opzicht gelijk-denken, gelijk-voelenden, gelijk-handelenden. Er wordt een groep gevormd, een kerkje in de kerk. Soms zelfs waagt men het de niet-gelijkdenkenden, -voelenden, -doenden uit de gemeenschap der kerk uit te sluiten.

* * *

Inderdaad, dat afschuwelijk verschijnsel ziet men steeds.

Toen de grote reformatie door God was gewerkt ontstond in de pauselijke kerk een contra-reformatie. Voor de roomsen was en

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2, Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

is dat een echte doorgaande reformatie. Zonder twijfel werden met krachtige hand ook een menigte misstanden, vooral onder de geestelijken, opgeruimd. Maar tegelijk werd een bundel on-Schriftuurlijke leeruitspraken vastgesteld. En dan zo, dat wie het er niet mee eens was, werd vervloekt.

Ook in onze nederlandse kerken zag men steeds het verschijnsel dat men speciale ideeën, opvattingen, gedragsregels als criterium voor kerkelijke gemeenschap vaststelde. Als de overheid het tijdens de republiek niet onmogelijk had gemaakt, zouden vermoedelijk daarom toen reeds kerkverwoestende scheuringen hebben plaatsgevonden.

In de gereformeerde kerken van na 1834 ziet men hetzelfde. Inzinking van het geloof gaat gepaard met het op de voorgrond schuiven van en vechten voor dogmatische en andere kwesties. Meermalen kwam het tot een scheuring. Ten slotte hebben we dat verschrikkelijke verschijnsel in de jaren voor en tijdens de tweede wereldoorlog aan den lijve beleefd. Ook toen hoorde men bij een langzame neergang van het gereformeerde leven de roep van: er is afwijking van de Schrift en van de confessie! Confessionalisme maakte zich breed. Er kwamen leeruitspraken. Ten slotte volgden schorsingen, afzettingen en uitwerpingen.

* * *

Nog eens: er is doorgaande reformatie nodig.

In heel het leven, in alle levensverbanden. We zijn er sinds 1945 zeker niet op vooruitgegaan.

En wie aanvoelt wat er in de jeugd van onze kerken leeft is vol zorg voor de toekomst.

Er is dringend doorgaande reformatie nodig. Naar de Schriften.

En die zijn wat dit betreft zeer duidelijk. Ik wil eindigen met een Schriftwoord, waarin de Heilige Geest het eerste, het beslissende, het abc van de ware doorgaande reformatie wel zeer duidelijk aangeeft.

Het is dit woord: Doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en geliefden, innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld. Verdraagt elkander en vergeeft elkander, indien de een tegen den ander een grief heeft; gelijk ook de Here u vergeven heeft, doet ook gij evenzo. En doet bij dit alles de liefde aan, als den band der volmaaktheid. En de vrede van Christus, tot welken gij immers in één lichaam geroepen zijt, regere in uw harten; en weest dankbaar. Het woord van Christus wone rijkelijk in u, zodat gij in alle wijsheid elkander leert en terecht wijst en met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingende, Gode dank brengt in uw harten. En al wat gij doet met woord of werk, doet het alles in den naam des Heren Jezus, God, den Vader, dankende door Hem. (Col. 3: 12-17).

C. V.

Hereniging in Amerika ?

I

Tussen de Christ. Geref. Kerk in de Verenigde Staten en de Protestants Geref. Kerk aldaar (de zogenaamde De Wolf-groep) is gedurende enkele jaren officieel schriftelijk contact betreffende de zaak van hereniging van de beide kerkengroepen.

Niet alle lezers kennen de geschiedenis van de scheuring in Amerika, die men nu van beide kanten zoekt ongedaan te maken. Van één zijde zoekt men dat voor een deel. De De Wolf-groep is maar een déél van de oorspronkelijke, eerst zich Protesterende Kerk noemende, en later, toen de breuk met de Christ. Geref. Kerk definitief was geworden, zich Protestants Geref. Kerk noemende kerkengroep.

De scheuring in de Christ. Geref. Kerk in Amerika, die men nu poogt ongedaan te maken, dateert van 1926. In dat jaar werd de scheuring definitief. Zij heeft dus al vier en dertig jaar bestaan tussen broeders van hetzelfde huis.

De **directe** aanleiding tot de scheuring lag in uitspraken, gedaan door de synode van de Christ. Geref. Kerk te Kalamazoo (Michigan) in 1924. Die uitspraken worden meestal aangeduid als de Drie punten. Tengevolge van deze drie uitspraken zijn de kerken, die het met deze uitspraken niet eens waren, onder leiding van de predikanten H. Danhof en H. Hoeksema, van de Christ. Geref. Kerk afgescheiden en van protesterende kerken overgegaan in een vast kerkverband dat men noemde Protestants Geref. Kerk. Centrum, evenals dat het geval is bij de Christ. Geref. Kerk, in Grand Rapids. Sinds 1926 deed zich het verschijnsel voor, dat de Christ. Geref. Kerk dáár haar Theol. Hogeschool had en heeft en haar „college”, (Calvin College), en dat de Prot. Geref. Kerk eveneens te Grand Rapids haar Theolog. School had, onder leiding van de energieke en bewaamde ds H. Hoeksema. Zo was en is, al zovele jaren, het kerkelijk Jerusalem van de gereformeerden, die in de vorige en deze eeuw, naar de Ver. Staten zijn geëmigreerd, jammerlijk verdeeld. Een toestand die wij, zij het op een andere wijze, in ons kerkelijk Jerusalem, in Kampen, jaren later ook gekregen hebben.

Het korte verhaal over de scheuring, bestemd voor lezers die niet op de hoogte zijn van deze geschiedenis, is nog niet uit. Er is een nieuw hoofdstuk aan toegevoegd, toen een tiental jaren geleden, in de Protestants Geref. Kerk een scheur ontstond. De eens eendrachtig tegen de Drie punten protesterende kerken zijn gesplitst in twee groepen. De éne groep is gebleven onder de ongeschreven leiding van de nestor en voorganger ds Hoeksema; de andere groep wordt gewoonlijk genoemd naar de dominee, wiens schorsing de naaste aanleiding werd tot het ontstaan van de scheur, ds De Wolf.

Er was een vroegere aanleiding voor deze scheuring.

Dat was de Verklaring van Beginselen. Een geschrift van de hand van ds Hoeksema, waarin de beginselen van de Protest. Geref. Kerk werden geformuleerd. Een stuk dus naast de Drie Formulieren van Enigheid, aangenomen door de Kerk, dat dienst moest doen om de speciale leer der Prot. Geref. kerk tot uitdrukking te brengen. Deze Verklaring van Beginselen was bedoeld het, volgens Hoeksema dreigende gevaar, van overheersing van vrijgemaakte inzichten met betrekking tot doop en verbond der genade, tegen te gaan. Na de laatste wereldoorlog was het zó dat vele vrijgemaakte emigranten naar Canada trokken, waar zij kerkelijk contact zochten met de Protest. Geref. Kerken.

En dat niet alleen, sommige vrijgemaakte nederlanders, zochten zich kerkelijk aan te sluiten bij de Protest. Geref. Kerk van Hoeksema toen zij in Canada gekomen waren, en deden dat. Het advies om dat te doen was hun in Nederland meegegeven. Van zeer bevoegde zijde. En in Canada werden zij, althans in Ontario, ontvangen door een speciaal voor het opvangen van deze vrijgemaakten uit Nederland benoemde dominee van de Hoeksema-kerken uit de Ver. Staten. Dat scheen prachtig. Maar de moeilijkheden bleken aldra groot. De vrijgemaakten uit Nederland, die zich hadden ontworsteld aan de leer dat de doop alléén een echte doop was, wanneer zij bediend was aan uitverkoren kinderen, keken vreemd op toen zij van de Protest. Geref. dominee deze voorstelling van zaken hoorden. De vrijgemaakten, die

in Nederland bij en na de vrijmaking ernst hadden leren maken met de zekerheid van de beloften Gods voor allen aan wie ze geschonken worden; met de **objectieve** vastheid van het sacrament van de kinderdoop, afgedacht van de vraag wat de gedoopte met de belofte Gods zal doen bij het opgroeien, konden zich niet vinden in de voorstelling van de Protest. Geref. Kerk. Zij zeiden: deze voorstelling is precies de synodale voorstelling. Ze hadden daarin geen ongelijk.

Het vriendschappelijk contact dat tussen de Hoeksema-kerken en onze vrijgemaakte kerken in Nederland bestond, had zijn ontstaan voornamelijk te danken aan de persoon van wijlen dr K. Schilder. Hij was vóór de vrijmaking, in 1939, in Amerika geweest. Had daar Hoeksema persoonlijk ontmoet en op vriendschappelijke wijze met hem omgegaan. Hij had, toen hij in de Ver. Staten vertoefde, het na veel moeite, zover weten te krijgen dat enkele kopstukken van de Christ. Geref. Kerk in Amerika en ds H. Hoeksema en anderen van de Protest. Geref. Kerk, elkaar op een niet officiële conferentie ontmoetten, om over de geschiedenis en de oorzaken van de scheuring samen te spreken. Niemand minder dan Hoeksema zelf heeft daar een referaat gehouden om de stand van het geschil te tekenen. Het was geen geringe zaak dat Schilder dat had weten te bereiken. De verdachtmaking van zijn vredesoffensief in Amerika, bleef zelfs in onze Nederlandse pers van die dagen niet uit. Maar Schilder ging door. Hij voor zich was overtuigd, dat deze scheur tussen broeders ten onrechte was ontstaan en dat al het mogelijke moest worden gedaan om deze te helen.

De kennismaking van de vrijgemaakte emigranten met de Protest. Geref. Kerk in Canada deden dat contact veel van zijn vriendelijkheid verliezen.

Dit laatste van de kant van de vrijgemaakten.

Maar ook van de kant van ds Hoeksema. De invloed van de vrijgemaakte gedachten omtrent de beloften die in de kinderdoop bezegeld worden, de invloed van de vrijgemaakten wat betreft de prediking van het evangelie aan allen, die het horen met „bevel van geloof en bekering”, lag Hoeksema niet. Hij vreesde dat de leer van de uitverkiezing in het gedrang kwam. En hij achtte het nodig een Verklaring van Beginselen op te stellen teneinde de „leer” van de Protest. Geref. Kerken met betrekking tot

„De geesten-in-de-gevangenis”

(Slot)

We eindigden de vorige week ons artikel met de opmerking dat tegen de door ons geboden exegese van: „de geesten in gevangenschap”, dat daarmee n.l. de hier op aarde levende mensen zouden zijn bedoeld, aan wie de Christus nadat Hij als de Opgestane ten hemel gevaren was, is gaan prediken, zou kunnen worden aangevoerd, dat zij „eertijds”, te weten in de dagen van Noach, „on gehoorzaam geweest waren”. En we merkten op: „Dat bezwaar lijkt klemmend”.

We antwoorden:

Maar als we de tot dusver geboden exegese nagaan, dan blijkt dat geen der exegeten een bondig antwoord geeft op de vraag, waarom deze prediking van Christus juist tot de tijdgenoten van Noach is uitgegaan. Greijdanus zegt: „De apostel wijst nu op 's Heren triumpf bijzonder over de omgekomenen bij de Zondvloed, omdat dezen zo direct en duidelijk met 's Heren woord en hoogheid hadden durven spotten”.¹⁴⁾ Indien dat het geval zou zijn dan leidt Petrus' gedachtegang min of meer bij toeval naar de ark, de redding van Noachs huisgezin, de christelijke doop. Maar het wil ons voorkomen dat Petrus juist naar die ark, Noachs redding en via dezen naar de christelijke doop koerst om op die wijze terug te keren naar de lezers in hun situatie. Luther en Calvijn zijn t.a.v. „die eertijds ongehoorzaam geweest waren” verward. Maar we herinneren ons een woord van de laatste in dit verband, n.l. dat Petrus „vooral aan onze plaats onoverzichtelijk al maar de ene ge-

dachte aan de andere koppelt”.¹⁵⁾ Dat „onoverzichtelijk” nu daargelaten - Calvijn heeft op dit punt, dunkt ons, gelijk. Hij maakt van vers 19 op vers 20 een gedachtesprong: hij gaat van degenen, die na Christus' hemelvaart de prediking van het evangelie hoorden en horen, in één keer over naar die tijdgenoten van Noach. En hij kan dat doen, juist omdat hij voor die hoorders na Christus' hemelvaart, die „gebonden” het woord „geesten” heeft gebruikt. Die mensen uit de dagen na Christus' hemelvaart en de tijdgenoten van Noach waren wél **verschillende personen**, maar het waren **dezelfde geesten**, het was hetzelfde soort, dezelfde ongehoorzame wereld. De mensen, die voor het eindgericht de prediking van Christus horen, zijn met de wereld van Noachs dagen eensgeestes. Met die wereld, die geesten, aan welke Christus na zijn hemelvaart het evangelie verkondigde, had God al eerder te doen gehad, te weten in de dagen van Noach. Toen had die mensenwereld, toen hadden die door satan in hechtenis gehouden geesten niet geluisterd en desondanks richt God zich voor een tweede keer door de opgestane Christus tot diezelfde geesten, diezelfde mensenwereld: ze krijgt nog éénmaal een kans tot behoud.

En nu wordt ook duidelijk waarom Petrus hier juist de tijdgenoten van Noach noemt. Noachs dagen gingen vooraf aan de ondergang der eerste, die van Christus aan het einde der tweede wereld. In Noachs dagen richtte de prediking zich voor het laatst tot de eerste, thans na Christus' hemelvaart, komt ze voor het laatst weer tot de tweede wereld. Dit past ook geheel in het raam van de parallel, die Christus trok tussen „de

dagen van Noach” en de dagen, die aan zijn komst ten gerichte voorafgaan. Matth. 24 : 37, 38 ; Luk. 17 : 26, 27. Ook de tweede brief van Petrus komt er terug: 2 Petrus 2 : 5. Dat God zich in Christus nog éénmaal tot de gehele wereld richt, dat is wel een blijk van zijn grote genade, van zijn lankmoedigheid. Immers deze wereld had zijn woord verworpen en weerstaan.

We vertalen 1 Petrus 3 : 19 en 20 aldus: „In welke Hij ook aan de gevangen geesten, nadat Hij heengegaan was, is gaan prediken¹⁶⁾, hoewel zij eertijds ongehoorzaam geweest zijn, toen de lankmoedigheid Gods bleef afwachten, in de dagen van Noach, toen een ark gereed gemaakt werd, waarin weinigen, dat is acht zielen, door water heen gered werden”.

11. Parafraze van 1 Petrus 3 : 13—22.

In het derde hoofdstuk begint de apostel Petrus de gelovigen te vermanen tot een heilig, christelijk leven en wijst hij op de zegen, die daaraan beloofd is: „Want de ogen des Heren zijn op de rechtvaardigen en zijn oren tot hun smeking”. Het omgekeerde is ook waar: „Het aangezicht des Heren is tegen degenen, die kwaad doen”. Vs 12. En dan gaat de apostel als volgt verder: „En, wat de mensen betreft, **wie is er, die u zal kwaad doen, indien gij ijveraars wordt voor het goede? Maar al zou dat gebeuren, en indien ge al zoudt lijden terwille van de gerechtigheid, om uw geloof in Christus en uw christelijk leven, zo zijt ge toch zalig.** Dat heeft de Here zelf zo gezegd: „Zalig de vervolgd en om der gerechtigheid wil, want hun deel is het koninkrijk der hemelen”. Matth. 5 : 10. **Maar wordt niet bevreesd voor de dingen,**

¹⁴⁾ a.w. blz.

¹⁵⁾ t.a.p.

¹⁶⁾ Petrus gebruikt hier een aoristus inchoativus.

deze punten veilig te stellen.

Deze Verklaring van Begin-selen heeft in de eigen kring van de Protest. Geref. Kerken een zodanige verdeeldheid van gevoelen gebracht, dat onder de invloed van Hoeksema zelf, men tot schorsing van een der eigen predikanten is overgegaan die het niet helemaal eens bleek te zijn met hetgeen ds Hoeksema de „leer” der Protest. Geref. Kerk inzake dit punt noemde. De geschorste

dominee was ds De Wolf van de Eerste Protest. Geref. Kerk te Grand Rapids. Zijn schorsing is het begin geweest van het ontstaan van de De Wolf-groep. Deze groep onderhield weer vriendelijker betrekkingen met onze kerken in Canada. Deze groep heeft nu contacten met de Christ. Geref. Kerk in Amerika.

J. Meester.

Over de zogenaamde tussentoestand

III

Wie kennis nam van het korte overzicht der verschillende meningen inzake de zogenaamde tussentoestand, moet aanstonds hebben opgemerkt, dat ook in gereformeerde kring de gedachten en beschouwingen nogal uiteenlopen. Geen twee, die hetzelfde beweren.

Dat behoort niet te bevreemden, als wij bedenken hoe sober dienaangaande de Schriftgegevens zijn. Over de staat waarin de gestorvenen verkeren tussen sterven en opstanding, geeft de Schrift ons geen rechtstreekse en positieve gegevens. Duidelijk is alleen, dat volgens de Bijbel de ganse mens sterft en de ganse mens weer uit de doden opstaat. De Bijbel spreekt nergens van een onsterfelijke ziel, of van enig deel van de mens, dat niet aan de dood onderworpen zou zijn.

Het is dan ook op dit punt, dat allerlei speculatieve meningen en beschouwingen naar voren worden gebracht. Deze zullen verantwoord moeten worden tegenover de uitspraak van de Schrift in Prediker 12 : 7, dat bij het sterven „het stof wederkeert tot de aarde, zoals het geweest is, en de geest wederkeert tot God, die hem geschonken heeft”.

Nemen we als uitgangspunt hetgeen de kerk in onze Catechismus belijdt in antwoord op de vraag: Wat troost geeft u de opstanding des vleses? (dus niet opzettelijk over de tussentoestand handelend) over de gestorven gelovigen, te weten: dat hun ziel na dit leven van stonde aan tot Christus haar Hoofd wordt opgenomen.

Gewoonlijk worden deze woorden aldus

geïnterpreteerd, dat „ziel” hier hetzelfde betekent als „geest”. Zoals het Oude Testament spreekt van de geest, die tot God wederkeert, zo kunnen wij onder het Nieuwe Testament zeggen, dat de ziel tot Christus haar Hoofd wordt opgenomen. Deze „ziel” is dan volgens de synodale leeruitspraak van 1942 „iets eigens”, en van het lichaam dermate onderscheiden, dat zij bij het sterven daarvan kan worden afgescheiden en afzonderlijk bestaan, en op deze wijze in de tussentoestand kan blijven functioneren, hetzij in de gemeenschap met Christus (plaatselijk in de hemel) zaligheid genietend, hetzij rampzaligheid lijdend „in de pijn” (hades, hel).

Hoe denken nu Prof. G. Wisse, A. Janse, Prof. dr F. W. Grosheide, Prof. dr H. Dooyeweerd, Prof. dr G. C. Berkhouwer en Prof. dr K. J. Popma daarover?

G. Wisse zegt: Het lichaam keert weer tot stof, en de ziel tot haar levensbron, de alomtegenwoordige God, en de persoon van de mens blijft als geest voortbestaan. Maar... dat zegt de Catechismus niet, en de Schrift in Prediker 12 : 7 ook niet.

A. Janse wil van de tweeheid van „ziel” en „lichaam”, die bij het sterven uiteengaan en bij de opstanding weer verenigd worden, zoals de Catechismus dat naar de bedoeling van de opstellers leert, niet weten. Hij spreekt van „de van lichaam ontklede en van geestkracht ontblote mens”, die in een, niet stoffelijke, doch wel „lichamelijke” bestaanswijze in het dodenrijk verkeert, en toch ook tevens „bij Christus” is.

Dr F. W. Grosheide meent, dat de individuele gelovige bij zijn sterven Christus komen ziet. Maar ook dat is moeilijk in overeenstemming te brengen met een ziel, die tot Christus

is opgenomen en op de hereniging met het lichaam nog lange tijd wachten moet.

Dr H. Dooyeweerd beweert, dat de „ziel” in de praegnante religieuze zin van het woord, niet aan de tijdelijke dood onderworpen is, maar hij verstaat dan onder „ziel” iets geheel anders dan de Catechismus in de scholastieke dichotomistische onderscheiding van „ziel” en „lichaam”.

Dr G. C. Berkhouwer wil niet weten van een deel van de mens, dat onder alle omstandigheden de dood trotseert en overleeft. Het is volgens hem de ganse mens, die sterft, en merkt op, dat de Catechismus in Antw. 57 over het sterven en voortbestaan spreekt in antropologische categorieën met name over „ziel” en „lichaam”. Dat deze opmerking in kritische zin is bedoeld, blijkt, als hij even later zegt, dat men bij „de gebrekkige formulering der kerk” het eigenlijk motief van de belijdenisuitspraak niet uit het oog mag verliezen.

Ook Dr K. J. Popma verwerpt het traditionele dualisme van lichaam en ziel. Hij zegt: Het is niet het lichaam, dat van de ziel zou worden losgerukt, neen, de gehele mens sterft. Hoe de mens voortbestaat, is ons, volgens hem, onbekend. De Bijbel geeft ons alleen aanduidingen als „ontkleed”. „Wij gaan in elk geval een aanzienlijke stap te ver als we dit voortbestaan een 'lichaamloos' verder leven noemen”.

Wat zullen we van al deze beschouwingen zeggen? Dit kunnen we in elk geval constateren, dat daarbij meer wordt uitgesproken dan de Catechismus uitspreekt, en ook dat anders wordt gesproken dan de Catechismus spreekt.

Van gereformeerde zijde wordt nogal eens de opmerking gemaakt, dat de belijdenis het Woord naspreekt. Zo lezen we onlangs: „Belijden is: hetzelfde zeggen als. Zo zeggen de Gereformeerde Belijdenisgeschriften hetzelfde als de Schrift. Natuurlijk: zij zeggen niet alles. De Schrift zegt veel meer. Maar in al die zaken, die zij aansnijden, spreken zij toch trouw de Schrift na. En daarom hebben zij gezegd”.

Wanneer we naar deze maatstaf het gezag van de Catechismusformule in Antw. 57: „dat onze ziel na dit leven van stonde aan tot Christus haar Hoofd wordt opgenomen”, beoordelen, en dat in verband met de drie Schriftplaatsen, welke onder het antwoord staan opgegeven, — dan kunnen we niet zeggen, wat de schrijver van bovengenoemd

waarmee zij u vrees aanjagen en laat u niet van uw stuk brengen, maar heiligt de Here Christus in uw harten, bedenkt dat Hij uw Heer en Meester is, altijd gereed tot verantwoording aan een ieder, die van u rekenschap eist over de hoop, die in u is. — Het kan zo maar gebeuren — weest er altijd klaar voor. Maar als het gebeurt, dan moet ge niet stáán op uw récht en niet een grote mond opzetten tegen de rechters, maar dan moet ge spreken met zachtheid en vrees, nederig en met eerbied, zo dat ge een goed geweten hebt en niet achteraf behoeft te denken: had ik dit maar niet gedaan of had ik dat maar niet gezegd, opdat juist op het punt waar men kwaad van u spreekt degenen, die uw door het geloof in Christus goede wandel lasteren voor de overheden bescháámd mogen staan. Want het is beter te lijden, indien de wil Gods dat zo wil, als men goed doet dan wanneer men kwaad doet. Denkt maar eens aan uw Heer en Meester! Hij leed ook, niet omdat Hij kwaad deed, maar omdat Hij deed wat goed was. En hoe is het met Hem afgelopen? En met degenen, die Hem zo slecht behandelden? Daar moet ge tot uw bemoeiding bij alle verschil tussen uw lijden en het zijne toch eens op letten. Want ook Christus is éénmaal... wilt u daar wel aan denken: zo iets overkomt een mens maar één keer en dit leed is gauw geleden! — voor de zonden gestorven, een rechtvaardige voor onrechtvaardigen, opdat Hij u tot God zou brengen, met God verzoenen. Dat sterven bracht Hem klein verlies en grote winst. Immers Hij is wel gedood voor wat het vlees aangaat: Hij boette er zijn om der zonde wil vernederd, onder de vloek gebogen, sterfelijk leven bij in, maar Hij is levendgemaakt op de derde dag voor wat de geest betreft. Dat was de winst: Hij verkreeg het onverliesbare leven. In welke nieuwe toestand Hij ook, nadat Hij heengegaan is, aan de geesten-

in-gevangenschap, die gebondenen van satan, aan de wereld in opstand tegen God, op de Pinksterdag is gaan prediken, om ze te behouden. Wat een verandering! Welk een overwinning! Een paar weken eerder had men Hem gevangen genomen, geboeid over Jeruzalems straten gevoerd; opgestaan en ten hemel gevaren begint Hij nu aan die wereld, zelf gebonden door satan!, het evangelie des behouds te prediken. Dat Hij zich thans weer tot de gehele wereld begon te richten was een daad van grote genade. God had immers met die wereld al eerder te doen gehad en aan die gebondenen werd nu gepredikt hoe-wel zij eertijds ongehoorzaam geweest waren, toen de lankmoedigheid Gods al maar afwachtte, in de dagen van Noach, toen een ark in gereedheid werd gebracht tot behoud. Het resultaat was wél teleurstellend. Want in die ark lieten zich slechts weinigen binnenleiden en werden weinigen, dat is acht zielen, door water heen behouden. Zouden er ditmaal ook slechts weinigen zich laten redden? Hoe het ook zij — dat zondvloedwater was een vóórbeeld van het doopwater, en dat behoudt nu ook ons als tegenbeeld van de zondvloed, de doop, niet als een aflegging van onreinheid van het lichaam, maar als vraag aan God om een goed geweten. Daar is immers de doop voor. Hij is maar niet als wassing van het lichaam bedoeld, maar om ons te leren de reiniging van de zonde te zoeken en zo een gerust geweten te krijgen door de opstanding van Jezus Christus. Wat heeft Hij door zijn lijden en dood niet verkregen: Die aan de rechterhand Gods is, heengegaan naar de hemel, terwijl engelen en machten en krachten zich aan Hem onderworpen hebben.

En daarom: weest voor de vijanden van Christus maar niet bang. De overwinning is aan Hem, dus ook aan u! Al zou men u dóden — het kan maar één keer. En zoals Noach met z'n achten gered werd dwars door de

zondvloed heen, zo wordt gij behouden door de doop heen. Als ge de vergeving der zonden maar zoekt bij God!

12. Conclusie.

„De geesten-in-de-gevangenis” waarvan 1 Petrus 3 : 19 in de diverse vertalingen spreekt, zijn niet duivelen en demonen, noch „lichaamloze zielen” van gestorven ongelovigen in de hel, het „voorgeborchte” of een vagevuur, maar het zijn mensen-van-vlees-en-bloed, levenden op de aarde. Deze mensen zijn in de eerste plaats de eerste hoorders van de prediking van het evangelie na Christus' hemelvaart. Voorts al degenen tot wie zijn evangelie komt.

Ze worden „geesten” genoemd als aanduiding van deze mensen in hun activiteit, hun opstand tegen God.

En ze heten „geesten-in-hechtenis”, gebondenen, omdat zij door satan gebonden en beziel zijn. De geest, die de wereld voor het eindgericht bezielt is dezelfde als die welke de eerste wereld bezielde.

1 Petrus 3 : 19 geeft noch aan het roomse, noch aan het lutherse dogma omtrent de „nederdaling ter helle”, noch aan de daarmee verwante dogmatische beschouwingen, steun. Ook de gedachte van Augustinus - Wohlenberg¹⁷⁾ - A. Kuyper, dat hier gesproken wordt van een werkzaamheid van de Christus voor de vleeswording vindt hier geen grond. Al evenmin de mening dat er een evangelieprediking aan doden zou zijn.

Ook voor een leer omtrent de „tussentoestand” zijn aan deze plaats geen conclusies te ontlennen, wijl hier van deze tussentoestand in het geheel niet gesproken wordt.

G. VISEL.

¹⁷⁾ Zahn Comm. H.T. t.a.p.

citaat (Ds G. van Dooren in „Can. Ref. Magazine”) in hetzelfde artikel opmerkt: „Ieder kan toch weten, dat de Belijdenis — denk aan de Schriftplaatsen onder de Cat.-antwoorden — woord voor woord Schrift-citaat is”.

Hoe men over de Schriftuurlijkheid van de Catechismus-zinsnede verder denken moge, dat de uitdrukking: het na dit leven van stonde aan tot haar Hoofd Christus opgenomen worden van de ziel, is in elk geval geen Schrift-citaat, en ook niet met andere woorden zeggen van wat de drie bewijsplaatsen onder het antwoord zeggen. Noch Lukas 16 : 22, noch Lukas 23 : 43, noch Filipp. 1 : 21, 23 spreken van een „ziel”, en van een „opgenomen worden tot Christus haar Hoofd”. Niet de „ziel” van Lazarus, maar Lazarus zelf werd door de engelen gedragen; en niet „tot Christus als zijn Hoofd”, maar „in Abrahams schoot”. Ook in het kruiswoord van Jezus tot de moordenaar is niet van een opname van de ziel sprake, maar van een „met Christus in het paradijs zijn”. En Paulus in Filipp. 1 : 21, 23 begeert niet, dat zijn ziel, afgescheiden van het lichaam, terstond tot Christus wordt opgenomen, maar hij verlangt ontbonden te worden en zó (tot in het gelijkvormig worden aan Christus' dood toe, zie: Filipp. 3 : 10), dus ook in zijn sterven, „met Christus” te zijn.

Wij maken er de opstellers van de Catechismus geen verwijt van, dat zij bij het formuleren van de waarheid hun eigen woorden gebruikten. Zij waren kinderen van hun tijd en spraken naar de zienswijze van die dagen. Maar als zij zich bedienen van denkvormen, die klaarblijkelijk aan een onbijbelse antropologie zijn ontleend, mogen we niet zeggen dat zij de Schrift naspreken. Want de Schrift spreekt over gestorven gelovigen niet als over onsterfelijke en ten hemel opgenomen zielen. De Schrift spreekt van doden, van gestorven zielen, van ontslapenen, van hen die in de kuil of in het stof of tot de groeve of in de stilte zijn nedergedaald. Zij zijn in de graven, zij slapen in het stof der aarde, zij liggen in het stof des doods. En op geen enkele plaats wordt gezegd, dat een „ziel” of een ander afgescheiden deel van een gestorven gelovige in de hemel is opgenomen, om eenmaal vanuit de hemel weer in het opstandingslichaam terug te keren. Wel wordt gezegd van de gestorvenen, dat zij eenmaal weer zullen opstaan, ontwaken, naar de stem van de Zoon des mensen zullen horen en zullen uitgaan uit hun graven tot de opstanding ten leven of tot de opstanding ten oordeel. De zee en de dood en het dodenrijk zal de doden, die in haar zijn, teruggeven, waarna zij geoordeeld zullen worden, een ieder naar zijn werken.

Eerst als we het daarover eens worden, kunnen we in ons spreken over de zogenaamde tussentoestand met elkander verder komen, in een rustige bezinning op verschillende Schriftplaatsen, die schijnbaar met dat sterven van de ganse mens niet in overeenstemming zijn.

Dan zal ook blijken, dat we onder invloed van bepaalde dogmatologische beschouwingen ons gewend hebben aan, voor ons besef vanzelfsprekende, opvattingen en verklaringen van bijbelteksten, die allerminst zo vanzelfsprekend en duidelijk zijn, als we tot hiertoe gemeend hebben.

B. Telder.

PERSSCHOUW

Over de opstanding van het vlees

In de Geref. Kerkbode voor de Kerken van Noord-Holland werd een fragment afgedrukt van het (nog te verschijnen) derde deel van Prof. Popma's „Levensbeschouwing”. Een gedeelte ervan nemen we hier over:

De opstanding van ons vlees begint niet pas op de dag van het eindgericht (waar de in Christus begrepenen betrekkelijk weinig mee te maken hebben, want wie in den Zoon geloofd wordt niet veroordeeld, maar wie niet geloofd is al veroordeeld, Joh. 3 : 18), maar ze is het blijvende kenmerk van alle christelijk geloof, ook hier en nu, en zelfs hier en nu in sterkere mate dan straks en ginds. Want straks en ginds is die opstanding zó volkomen tot onaanvechtbare feitelijkheid geworden, dat het „wandelen in geloof” als tegenstelling tot „wandelen in aanschouwen” geen rol meer speelt. Maar hier en nu treedt het geloof sterk op de voorgrond, het is als het ware de kurk waar het leven op drijft.

Als een mens ouder en zwakker wordt, en b.v. in bewusteloosheid sterft, en als daarna zijn lichaam nog verder wordt afgebroken, dan gaat de opstanding van zijn leven door de diepste diepte heen, op een manier waarvoor we geen woorden hebben en waarvan we ons geen voorstelling kunnen maken. De visie, als zou van ons sterven het eigenlijke gezegd zijn met de stelling, dat dan de „opbouwstoffen van het lichaam” uiteenvallen, is ietwat platvloers, en erger dan materialistisch, indien men meent haar met het christelijk geloof te kunnen verenigen. Ze verraad een typische „Diesseitigheid”, d.i. een eenzijdige belangstelling voor wat aan de orde is aan deze zijde van het graf, alsof dat het eigenlijke ware, en tegelijk een overschatting van wetenschap die noodzakelijk doet dwalen. Ook in een wijsgerige anthropologie heeft de wetenschap noch het eerste noch het laatste woord, ze kan alleen hulpdienst verrichten. Die hulpdienst is onmisbaar, maar alleen als hij ten volle hulpdienst blijft; anders doet hij kwaad. Het belangrijkste in de anthropologie valt buiten wetenschap en voorstelling en buiten de gewone ervaring, en het is beschamend dat niet-christelijke denkers dit aanzienlijk helderder hebben gezien dan calvinistische theologen. Langs wegen van diepe inzinking, die we niet kunnen peilen of schetsen, gaat de in Christus begrepen mens door zijn dood heen, en in dat dood-zijn betreedt hij de paden van de opstanding van zijn vlees. Dit geloof berust niet zozeer op speculaties als wel op aandacht voor het onderwijs van de Bijbel. Die opstanding is in de werkelijkheid van het christelijk geloof zo alles overtreffend zeker, dat ze niet kan worden aangetast door de gang door de diepte van het bestaan als dode mens. Want wie in Christus sterft, is niet alleen „terstond” bij Christus, maar hij doordwaaert ook de paden van het dode-mens-zijn, paden die zó diep liggen dat we hun bodem ook niet vermoeden kunnen peilen. „Dus tóch een dichotomie”, zegt een oppervlakkig en typisch diesseitig oordeel. Neen volstrekt niet, mogen we moe en blij antwoorden: het bij-Christus-zijn en het dode-mens-zijn is een volkomen eenheid, die we ons echter niet kunnen voorstellen omdat ze ten enenmale buiten onze kennishorizon valt. De Schrift leert ons o.m. ook vermoedens te koesteren, geloofsvermoedens, die voor onze levenswandel precies even onmisbaar zijn als de geloofs zekerheden.

De leer van de zielelaap en de aan moderne anthropologische inzichten aangepaste wijzigingsvormen van die leer laten de idee van de opstanding des vleses eenvoudig los, ook al bedoelt men dat zo niet. De mens (zo is veelal de gemoderniseerde leer van zielelaap), sterft totaal als gehele mens (dat is natuurlijk juist), dan ontstaat er een lacune, en daarna wordt hij opgewekt op de jongste dag. Soms wil men die lacune graag zo mild mogelijk denken; het blijft niettemin een lacune. Zo wordt het mensenleven geslagen met een onuitwisbare lacune, een leemte die niet meer gevuld kan worden en daardoor bepalend blijft voor de persoonlijke en gemeenschappelijke geschiedenis. De continuïteit is dan voor alle eeuwigheid weg, ook als men haar door een „woord der lippen” wil vasthouden, want de tussentijd, die wonderlijke en voor ons geheel onbegrijpelijke periode, wordt geacht niets te zijn. Dit is een opmerkelijk voorbeeld van nihilologie, die weliswaar in tamelijk sterk uiteenlopende versies voorkomt, maar waarin niet onduidelijke gemeenschappelijke trekken zijn aan te wijzen. In sommige uitwerkingen stelt men zich tevreden met de gedachte, dat de gestorven mens voortbestaat in de heugenis Gods, en dat betekent dat God aan hem denkt als aan een die niet bestaat. Maar de gestorven mens blijft existeren, al weten we volstrekt niet hoe, hij bestaat voort als dode mens, d.w.z. hij bewandelt de wegen van het doodzijn, en hij doet dat in eeuwig leven. Nergens is het christelijk geloof zo geheimzinnig als hier: God is niet een God van doden maar van levenden. Die mensen die gestorven zijn en van wie we naar waarheid zeggen dat ze gestorven mensen zijn en dus als dode mensen voortbestaan, van die mensen zegt de Schrift: „zij leven Hem allen”. Uit de aard van de zaak is het mysterie van onze geschapenheid hierbij ten nauwste betrokken. Het door God gegeven mensenbestaan is inderdaad een gáve: het wordt door Hem gedragen en doordrongen, maar het bestaat ook „voor Hem”. De toevoeging, die we vinden in Luc. 20 : 38 (en die ontbreekt in Matth. 22 : 32 en Marc. 12 : 27) heeft ons hier veel te zeggen. En dit „zij leven Hem allen” staat in onmiddellijk verband met de opstanding van het vlees als een proces, dat, in de onschendbare duurzaamheid van de Christenmens, hier en nu zijn begin heeft en continu voortgaat in de tussentijd en tot zijn doel geraakt op de jongste dag, t.w. op die tijd die we gewoonlijk het één-en-al van de opstanding van het vlees noemen, maar die niet meer dan een onderdeel, zij het een belangrijk onderdeel, namelijk de tijd van de vervulling, van het sluitstuk is.

Ik geloof dat de waarheid der Schriften omtrent het leven der gestorven kinderen Gods tussen „dood en eindgericht” hier eerbiedig en zuiver wordt vertolkt. Een-voudig en daarom diep. Zó dat niet — wat helaas

zo dikwijls geschiedt — verschillende essentiële gegevens worden uitgeschakeld en daarom een onzuiver beeld wordt ontworpen.

De gestorven gelovigen zijn inderdaad in het „rijk der doden. Ze zijn doden. Maar ze zijn ook en vooral levenden bij en voor Christus.

En ze hebben het zo goed. Ze zijn „in het paradijs”.

Maar de volle heerlijkheid komt pas als Christus weerkomt.

Onrust

In de Kamper Kerkbode schreef Ds Visee het volgende:

Als men zekere bladen mag geloven is er in onze kerken stijgende spanning rondom het boek van ds Telder, spanning en onrust.

Eerlijk gezegd — wij merken van die spanning en onrust, niet zo heel veel. In Kampen niet. En we komen nog wel eens in andere plaatsen. Om te preken. Of te spreken. En ook daar merken we van spanning en onrust niets. Of het moest wezen bij 'n enkele lezer van een blad, dat zegt dat er spanning en onrust is. Want als ik dan aan zo'n verontruste broeder vraag, of hij dat boek van ds Telder gelezen heeft, dan blijkt me in meer dan een geval, dat hij het boek niet eens heeft gezien, laat staan heeft gelezen. M.a.w. hij is niet in spanning gebracht door het zeer rustig geschreven boek van ds Telder, maar door hetgeen nog al onrustig over dat boek geschreven werd. En het komt voor dat men ook al over dat boek oordeelt niet op grond van het feit dat men zelf dat boek lezende en het aan de Schrift getoetst hebbende, tot de conclusie kwam dat ds Telder de Schrift niet goed heeft gelezen, maar men oordeelt op grond van het oordeel van anderen. Zulke door anderen verontruste broeders steken met hun weinig gefundeerde en daarom nog al zenuwachtige onrust op hun beurt weer anderen aan en zo „stijgt de spanning” en gaan er in zulk een zenuwachtige sfeer, als God het niet verhoedt, ongelukken gebeuren.

Het procédé is niet onbekend.

Zo ging het in de dertiger jaren.

Er was onrust in de kerken.

Dat zeiden tenminste sommige professoren.

Die zelf de onrust stookten.

En achteraf nog gelijk kregen ook.

Want er kwam onrust.

En de spanning steeg.

En toen was er onrust.

Over Janse.

En over de wijsbegeerte der wetsidee.

En over De Reformatie en professor Schilder.

Maar die onrust was gemaakt.

En intussen werden „de maatregelen” voorbereid.

Door sommige professoren.

Die aan de verontruste broeders verzekerden: de zaak komt op de synode!

Die zou de rust brengen.

Door haar professoren-praeadviseurs.

Die onrust zaaiden.

En daarna als rustbrengers fungeerden.

Zo hadden professoren van het begin tot het eind een vinger in de pap.

En traden zij op de synoden op als rechter in eigen zaak.

Hopelijk worden we thans voor een herhaling van dat trieste gebeuren bewaard.

Intussen: niet alleen de pers, ook de kansel wordt vaak een plaats van onrust-stichting. Voor en na 1942 werd de gemeente voor de nieuwlichters en de bezwaarden gewaarschuwd. Zelf was ik in een zomervacantie eens „onder het gehoor”. De dominee preekte over Jeremia 45. En zag warempel kans van die tekst op de leeruitspraken, die intussen weer vervangen en daarna terzijde gestelde „goddelijke waarheden” van zijn en mijn synode, te komen. En bestond het over zijn bezwaarde broeders, met wie hij vandaag zo graag samenspreken en herenigen wil, te liegen, dat ze remonstrants waren en dat volgens hen Gods verlossingswerk afhankelijk zou zijn van de goeie wil van de mensen... En nadat deze leidsman alzo zijn gehoor tegen de broeders had opgehitst en door zijn domheid en misverstand aan de enigheid des geloofs nogal afbreuk had gedaan, stortte hij een vurig gebed voor „de eenheid”.

Zulke dingen kunnen vandaag weer gebeuren. Er wordt vandaag nog al gepreekt over „de tussentoestand”.

Mij best.

Ik deed het ook. Het was aan de orde: Zondag 22.

Maar het is me heus al te gortig, wanneer de preek gebruikt wordt om een afwezig man aan te klagen. De vinger uitgestrekt in de richting van Breda. Of dat zelfs in de preek gezegd wordt: „die man uit Breda”.

Daar doe ik niet aan mee.

Dat is kanselmisbruik.

Ook bracht een onzer kerkbladen een opwekking om maar eens aan de kerk van Breda te schrijven. Nu, die schrijven wil, schrijve. Wij vernamen, dat er kerkeraden zijn, die dat óf reeds gedaan hebben óf gaan doen. Zullen de broeders ouderlingen en diakenen vóór zij zulke brieven schrijven nu zelf eerst het boek van ds Telder lezen? En niet voor zo'n brief stem-

men of daar hun handtekening onder zetten, zonder dat men eerst zelf gehoord, gelezen heeft? En maar niet „in goed vertrouwen” afgaan op de dominee en diens oordeel?

We zijn tegen synodocratie.

En tegen dominocratie.

„Ja, maar er moet iets gebeuren”, zei een dominee.

Juist er moet iets gebeuren.

Studeren!

Dat boek van ds Telder lezen.

Toetsen.

En dan maar eens broederlijk en rustig praten.

Gelijk het de heiligen betaamt.

Indedaad dat moet gebeuren.

Nu het boek van Ds Telder er is, nu moet wie er over oordelen wil, dat boek **bestuderen** en **toetsen**. En wie dat niet doet, zwijge erover. En als hij erover zou stemmen, zou dat... laat ik het maar niet kwalificeren.

Als dit **gelovige** en **broederlijke** bestuderen en toetsen geschiedt komt de kerk verder en wordt de gemeenschap versterkt.

Om die **gelovige** en **broederlijke** bestudering en toetsing te dienen publiceerden we in Persschouw de artikelen van Janse en nu het artikel van Prof. Popma, dat met andere woorden en een geheel andere aanpak in feite hetzelfde zegt.

Urk.

Urk is in de laatste tijd nog al eens „in het nieuws”. Eerst vanwege de jeugd. Onlangs vanwege het uitreden van de Chr. Geref. Kerk uit het verband van deze kerken. Wij willen een paar stukken, welke over dit gebeuren in de pers verschenen, ter oriëntatie van onze lezers hier overnemen.

In het Kamper Dagblad vonden we het volgende artikel van een der redacteuren.

De hele kerkeraad der Chr. Gereformeerde Kerk te Urk, met ongeveer negentig procent der leden, is zondagavond uit het landelijk verband van deze kerk getreden, zoals we gisteren hebben gemeld. De aanleiding is een kwestie met de classis Amsterdam en de oorzaak moet worden gezocht in het bezwaar dat men in chr. gereformeerde kring te Urk heeft tegen wat genoemd wordt te wereldse opvattingen van een aantal predikanten, die geen bezwaar hebben tegen televisie, sport, ritmisch zingen in de kerk en het gebruik van de nieuwe bijbelvertaling. Voorts blijkt een synodale beleidskwestie in het geding te zijn.

Dit werd duidelijk toen we gistermiddag naar aanleiding van het bericht van onze correspondent poolshoogte gingen nemen. Dat deden we eerst bij de heer L. van Otterlo, een der gemeentelieden die in het landelijk verband der Chr. Geref. Kerk wensen te blijven. In de ochtendkerkdienst werd afgekondigd dat er 's avonds een ledenvergadering zou worden gehouden, zo vertelde de heer Van Otterlo. Daar werd het eenstemmige besluit van de kerkeraad bekend gemaakt, uit te treden en contact te zoeken met elders uitgetreden predikanten. Tevens dat een beroep zou worden uitgebracht op ds H. Visser te Rotterdam. De predikantsplaats te Urk is namelijk reeds twee en een half jaar vacant. Als motief voerde de kerkeraad aan, dat de dominees van onze kerk te licht zijn, althans daar komt het op neer, aldus de heer Van Otterlo.

Deze bezwaren werden ons toegelicht door de heer L. Post, die scriba (secretaris) is van de kerkeraad. We noemden ze reeds in de aanhef van dit artikel. Op onze vraag, of de bezwaren tegen sportbeoefening ook de zaterdagavond gelden, antwoordde de heer Post bevestigend. 't Standpunt van de predikanten noemde hij te werelds en neo-gereformeerd, waarmee bedoeld werd dat zij te veel het levenspatroon van de synodaal-gereformeerden gaan overnemen. Bovendien, zo zei de heer Post, is de kerkeraad van oordeel dat de Chr. Geref. Kerk bezig is af te wijken van de belijdenis. In de laatste synode is een brief van de Gereformeerde Kerken behandeld waarin werd voorgesteld, teneinde toenadering tussen de kerken te bevorderen, artikel 36 uit de geloofsbelijdenis te schrappen. (De Gereformeerde Kerken hebben vroeger uit dit artikel dat handelt over het ambt der overheid, één zinsnede, namelijk: „om te weren en uit te roeien alle afgoderij en valsche godsdienst, om het rijk van den antichrist te gronde te werpen” reeds geschrapt, in tegenstelling met de Chr. Geref. Kerk en de Ned. Hervormde Kerk. - Red.) De synode nu heeft deputaten aangewezen om van deze zaak in een volgende vergadering een voorstel te maken. „Dat betekent dat het artikel zal worden geschrapt en dat reeds door de aanwijzing van deputaten de synode een belangrijk onderdeel van de Nederlandse geloofsbelijdenis discutabel heeft gesteld”, zo zei de heer Post.

Uit het verdere gesprek met de heer Post bleek, dat de chr. gereformeerden in Urk ook politiek anders zijn georiënteerd dan in de meeste andere gemeenten. Alle leden van de kerk hier zijn lid van de SGP, de Staatkundig Gereformeerde Partij, elders is men gewoonlijk anti-revolutionair. De chr. gereformeerde Urkers echter beschuldigen de ARP ter plaatse van

partijdictatuur wat tot uiting zou komen in het feit dat beide wethouderszetels door een a.r.-figuur zijn bezet en dat in de statuten van de schoolvereniging een bepaling is opgenomen dat alle hoofden van scholen lid moeten zijn van de (synodaal) Gereformeerde Kerken. Vermoedelijk zullen deze grieven ook wel enige invloed hebben uitgeoefend op het standpunt der chr. gereformeerden ten opzichte van de synodale beleidskwestie.

In „De Wekker” van 21 oktober schreef Ds J. H. Velema een breed artikel over deze Urker affaire. Hier is het.

De gebeurtenissen in de kerk van Urk, waar de kerkeraad met een groot deel van de gemeente overging naar de Chr. Geref. Gemeenten (groep Visser), roepen in onze kerken allerlei vragen op. Enkele weken geleden noemden we in deze rubriek de scheuring op Urk een symptoom van een zekere crisis, waarin onze kerken momenteel verkeren. Verschillende berichten over Urk gaven we reeds door in de rubriek „Uit de kerken”.

Intussen bereikt ons het verzoek uit de lezerskring om feiten over Urk. Hoe is dit alles toegegaan? Hoe kon het zover komen?

Hoewel het geen zaak van vreugde is op dit verzoek in te gaan meent de redactie van ons blad toch dat het goed kan zijn het een en ander mee te delen over de gang van zaken op het voormalige eiland.

Gelijk bekend is Urk een van de oudste Chr. Geref.-Kerken. Reeds in 1894 kwam onze kerk daar weer tot openbaring. De eerste predikant van Urk was ds M. den Boer. Urk is een typische plaats met een eigen inslag, gelijk meerdere van onze kerken in de vissersplaatsen rondom de voormalige Zuiderzee.

Van 1937 tot 1942 stond in Urk ds E. du Marchie van Voorthuysen. Tijdens zijn ambtsperiode breidde de gemeente zich zeer uit en kwamen allerlei mensen tot onze kerk over. Was de gemeente in de eerste tijd een eenheid, langzamerhand werd duidelijk dat er een innerlijke tweespalt woerde. Figuren met weinig kerkelijk besef drongen zich op. Na de oorlog zagen deze mensen er geen bezwaar in om allerlei „vrije” predikanten in een zaal op te laten treden.

Het waren deze figuren die in de gemeente en helaas ook in de kerkeraad steeds meer aan bod kwamen. Maakten zij eerst bezwaar tegen het feit dat er geen verplichte aftreding in de kerkeraad was, toen zij eenmaal in de kerkeraad zaten en de hele kerkeraad „om” was, werd de verplichte aftreding weer afgeschaft.

Men vroeg onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de kerkeraad. Wie zich durfde te verzetten werd al spoedig gebrandmerkt.

Toen Urk weer vacant werd spitsten de tegenstellingen zich toe. Het begon een groep leden te vervelen dat de kerkeraad zeer eenzijdig was in het uitnodigen van predikanten. Slechts enkele predikanten waren uitverkoren figuren voor de Urker kansel. Drie broeders staken de hoofden bij elkaar en vormden een soort commissie. Zij wilden predikanten uitnodigen en indien deze predikanten bevestigend antwoord gaven met hun toestemmende antwoorden naar de kerkeraad te gaan. Persoonlijk heb ik dit, toen men mij polste over dit plan, deze broeders afgeraden. Niet een commissie, maar de kerkeraad moet de predikanten uitnodigen. Er is een andere weg: zich met de kerkeraad in verbinding stellen en bezwaren tegen zijn beleid op wettige wijze ter tafel brengen.

Deze weg werd bewandeld. De consultant werd ingeschakeld, maar het resultaat was zeer pover. Wel werd de suggestie gedaan om als straks de nieuwe kerk klaar was — tot de bouw waarvan men inmiddels besloten had — twee Chr. Geref. Kerken te vormen: een voor de richting van de kerkeraad en een voor de richting van de bezwaarden, die geen selectie in de predikanten wilde toepassen en bij leesdiensten „Uit de Levensbron” wilde lezen (van kerkeraad zijde werd dit praktisch niet gedaan). De kerkeraadrichting zou dan de nieuwe en de bezwaarde groep de oude kerk krijgen.

Dat zou al een heel zonderlinge figuur worden. Inmiddels hadden de bezwaarde broeders zich gewend tot de classis Amsterdam. Deze classis benoemde een commissie van onderzoek. Maar de Urker kerkeraad wilde deze commissie niet ontvangen en beriep zich op de Part. Synode. Toen de Part. Synode van het Westen het besluit van de classis Amsterdam goedkeurde, wilde men zich beroepen op de Gen. Synode. De commissie vroeg vrijdagmorgen 16 september heel vriendelijk om alsnog ontvangen te mogen worden op 1 oktober. Deze brief van de classis commissie was voor de kerkeraad het sein om tot daden te komen. Men voelde nattigheid en vreesde geschorst te worden, alsof een classis commissie dit ooit kan doen!

Niet vermeld werd tot dusver dat men gedurende het laatste jaar telkens contact had met vroegere Chr. Geref. predikant: de oud-predikant ds du Marchie. Maar de Oud Gereformeerde Gemeente te Urk, tot welk verband ook ds du Marchie behoorde, gaf te kennen dat de Chr. Geref. kerkeraad zich eerst tot dit adres moest wenden. Dat heeft men blijkbaar niet gewild.

Er was ook geregeld contact met ds van Minnen, (ook een uit het verband der Chr. Geref. Kerken getreden predikant - C.V.), die op de zaterdag dat de nieuwe kerk bezichtigd kon worden en de kerkeraad de loonzakjes der leden incasseerde (intussen al van zins om met het kerkverband te breken) op Urk signaleerd werd. Bovendien schreef ds van Minnen vlak voor de zondag van de scheuring (18 september) een brief, die echter door de post niet bij de Post (een veel voorkomende naam) van de kerkeraad bezorgd werd, maar bij een andere Post, die reeds jaren bezwaard was. In deze brief werd de kerkeraad tot spoed gemaand. Urk moest voor 1 oktober het spit afbijten. Meerderen zouden dan wel volgen. Deze brief werd voorgelezen, tot beschaming van de kerkeraad, op de bewuste ledenvergadering, waar men tot scheuring overging.

De derde figuur, waarmee men in contact was, was ds H. Visser Mzn, destijds geschorst door de classis Rotterdam, die, ondanks herhaalde pogingen toch niet terugkeerde tot het verband onzer kerken, omdat hij de weg niet wilde gaan, die de classis hem wees. Ds Visser heeft de kerkeraad meegedeeld dat hij naar Urk moest. Op maandag 5 september was de hele kerkeraad bij ds Visser op bezoek.

De brief van de classis commissie deed de kerkeraad besluiten: nu is het moment gekomen. Op zaterdagavond 17 september vergaderde de kerkeraad. Staande de vergadering werden een drietal broeders, die krachtens naam en afkomst een groot gezag hebben op Urk, gehaald en werden de plannen gemotiveerd met verzoek de kerkeraad op de ledenvergadering, die de volgende avond zou gehouden worden, te steunen. In de motivering klonk door: we moeten wat doen: ds Visser moet van Gods wege naar ons toe; als we hem beroepen komen we misschien tijdelijk buiten het kerkverband, maar dat komt op de duur wel goed. Al te nauw met de waarheid nam men het in dit gesprek niet. Dat bleek ook uit andere motieven, die bij elkaar gegaard werden om de Chr. Geref. Kerken in een verkeerd daglicht te stellen. De op de kerkeraadsvergadering uitgenodigde broeders stelden overigens wel allerlei vragen.

De volgende avond — zondag 18 september — had de bewuste vergadering plaats. Het voorstel werd gedaan om ds Visser te beroepen. Er werd niet gestemd. De kerkeraad beriep. Ds Visser had het beroep trouwens diezelfde morgen in z'n eigen gemeente reeds afgekondigd!

Verschillende broeders stelden vragen of vermaanden de kerkeraad deze stap niet te doen. Het mocht niet baten. De teerling was geworpen. Te begrijpen dat voor het dankgebed verschillende broeders de vergadering verlieten, omdat ze dit te vonden.

We zijn in dit relaas zeer beknopt geweest. Er zou een boek over te schrijven zijn, zegt men op Urk, van al de dwaasheden en leugens en intriges, waarmee men jarenlang gewerkt heeft als mede van de onkerkrechtelijke daden en onkerkelijke handelingen.

We stoppen, maar wie menen mocht dat onze kerk op Urk nu een verdwijnend geval is, vergist zich.

Zij die trouw bleven, ook al konden ze het kerkgebouw niet houden, zijn dankbaar dat dit gebeurd is. Men zegt het openlijk: De strik brak los en wij zijn vrijgemaakt. Er is een einde gekomen aan de geestelijke dictatuur van de kant van de vroegere kerkeraad. Het is een genot om op Urk te preken nu dit gebeurd is. Er is een honger naar de rechte prediking, wars van menselijke systemen, gespeend aan alle mogelijke „steken” op kerk, dominees en kerkelijke situaties: naar de geestelijke prediking van de volle Christus der Schriften. Een ouderling van Urk zei het heel scherp en raak: de kwaal van Urk was dat men meer op had met de ziekte dan met de Geneesmeester!

Staande voor dit volk voelt men: er is een druk weggenomen. Het is de opnieuw geïnstitueerde kerk een lust om echt Christelijk Gereformeerd te zijn en te handelen.

De gesprekken ademen dezelfde geest: dankbaarheid voor de vrijheid, waarnaar men hunkerde.

Er zouden veel beschouwingen aan dit verhaal van de jongste kerkgeschiedenis op Urk kunnen vastgeknoot worden. We laten het maar bij een enkele aanduiding.

Allereerst: de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk is een groot goed. Maar het Urker geval doet ons weer iets van de zwakheid of leemte van ons Geref. kerkrecht in dit opzicht voelen.

Verder: het is wel erg beschamend dat dit in onze kerken gebeuren kon. Laten we maar heel bescheiden blijven in onze kerkelijke pretenties.

Niet minder: laten we elkaar niet verdacht maken en niet samen groepjes vormen. Is er reden tot critiek — laten we die critiek brengen waar het hoort en geen voldongen feiten tot stand brengen. Niemand zal ontkennen dat er over de hele linie een verschrallingsproces aan de gang is. De verwereldlijking dringt overal door. Geen wonder, want de wortel ligt in ons eigen hart. Wie daarvan overtuigd is en z'n kerk liefheeft kan die kerk niet smaden, maar worstelt voor haar bij de genadetron. Gebeurt dat overal? Tenslotte — laten we, waar we ook

staan in ons kerkelijk leven, een gesloten front vormen. Er zijn onder ons zeker allerlei verschillen. Dat is helemaal niet erg. Maar ze moeten niet uitgroeien tot tegenstellingen of gehanteerd worden als kenmerken van zuiverheid.

En laten we toch kerkelijk denken en handelen. De kerken hebben er recht op dat iedere ambtsdrager, predikant-ouderling-diacon, loyaal Christelijk Gereformeerd is en niet verdacht behoort te worden van een gaan in de wegen van Doorn en Urk.

Bovenal laten we elkaar biddend vasthouden. Waarom spreken we wel veel over maar zo weinig met elkaar? Waarom valt een bepaalde persoon of gemeente soms zo mee wanneer we onbevengene kennis maken met de betrokkene?

We schreven dit artikel, dat vóór publicatie ter inzage gegeven werd aan de kerkeraad van Urk en de voorzitter van de classica commissie van Amsterdam, in de hoop op bevredigende wijze opening van zaken gegeven te hebben, maar vooral, om de les en de dwaling van Urk begrepen hebbend, samen te binden.

We hebben ondanks alles een schone plaats in de Nederlandse kerkelijke situatie. Laten we die plaats niet door onze eigen schuld besmeuren en kwijt raken, maar laten we getrouw zijn naar binnen, dan kunnen we het ook zijn naar buiten.

Het is goed, dat Ds Velema de situatie op Urk zo duidelijk heeft getekend.

Wat daar geschied is, dat blijkt wel zeer duidelijk, is een openbaring van die subjectivistische, onkerkelijke geest, welke reeds zo onnoemelijk veel kwaad heeft gesticht in de gereformeerde wereld. Honderd jaar geleden schreef Ds Gispén reeds over dit funeste verschijnsel: „De gereformeerde kerken verrijzen en verdwijnen nu, of het maar zoo niets is; en als gij meent het gevonden te hebben, dan bouwt uw buurman een splinternieuwe gereformeerde kerk naast uw deur, met een priester, naar zijn eigen begeerlijkheid er in, die aan de ketelachtigheid van zijn gehoor, en aan den hoogmoed van zijn eigen hart gelijkelijk voldoet. Vraagt gij nu naar de reden van bestaan voor zulk een kerk, dan krijgt gij ten antwoord, dat hij met uwe remonstrantsche leer en uwe liberale kerk niet vereenigd mag zijn, en dat zijne kerk in de rechte linie van Calvijn afstamt. Maar over een jaar zijn er weer twee andere gereformeerde kerken voortgekomen uit de ééne, en die twee hebben nu hun reden van bestaan daarin, dat de eerste de Kerk niet is. Het donatisme speelt hierin een belangrijke rol, en wordt door velen als de ware en echte orthodoxie aangezien. Hoe veel zonden en ergernis dit veroorzaakt zal de nakomelingschap onpartijdiger kunnen beoordeelen dan wij, maar als men de vijf of zes Christelijk-orthodoxe weekbladen geregeld leest, hun strijd over de Kerk en de vraagstukken van de dag uit een Christelijk oogpunt beschouwt, dan heeft men stof te over om de profetische klacht te staken: och, dat mijn hoofd water ware!”

Zo schreef Gispén een eeuw geleden. En sindsdien is het niet veel beter geworden. We hopen dat in de Chr. Geref. Kerken het schriftuurlijk kerkbesef steeds zal toenemen. Er is daarin een reformatische activiteit waarover men zich alleen maar hartelijk verheugen kan. En ze is groeiende. Ook in de Gereformeerde Gemeente bespeurt men hier en daar een terugkeer naar de verkondiging van het volle Evangelie. God geve dat deze reformatische opleving zich moge doorzetten. Ondanks alle tegenstand. En zo dat allen gewonnen worden door het woord van God. Het zou een zegen zijn voor kerk en volk.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Hervormde Jeugdzorg

Vlak na de bezettingsjaren, toen de kerken extra verantwoordelijkheid op zich gingen nemen voor de niet bij jeugdorganisaties aangesloten jongeren uit de ongeschoolde arbeidersbevolking, benoemde de in 1941 door de hervormde synode ingestelde raad van bijstand: „De Hervormde Jeugdraad”, een aparte sectie om de zorg voor het clubhuiswerk op zich te nemen. Al ver voor de oorlogsjaren (in Den Haag bijvoorbeeld sedert 1908) waren er clubgebouwen voor kinderen uit de volksbuurten, maar het kleine aantal nam toe zodra overheid en kerk dit particulier initiatief gingen steunen (rijkssubsidie, diaconale steun, e.d.).

Bij de sectie van de Hervormde Jeugdraad (aanvankelijk sectie „ongeorganiseerde arbeidersjeugd” geheten) sloot zich al gauw een twintigtal clubhuizen aan, een aantal dat groeide van veertig in 1950 tot 85 in 1960. Een reeks nieuwe aanvragen is ingediend, zodat wellicht in 1961 het aantal clubhuizen tot honderd zal zijn gestegen.

De clubhuizen of jeugdhonken, oorspronkelijk alleen in de grote steden, vindt men nu over het hele land verspreid: Amsterdam 13, Rotterdam

13, Den Haag 6, Utrecht 5, Zuidoost-Drenthe 6, Friesland 6, Overijssel 4, Gelderland 12, Noord-Holland 5, Zuid-Holland 6, Zeeland 5, Noord-Brabant 4.

De leiding in de gebouwen berustte aanvankelijk bij vrijwilligers, doch thans zijn het beroepskrachten, die, na enige jaren scholing in één van de opleidingscentra in ons land, de werkwijze bepalen. Honderden vrijwilligers blijven assistenten, doch zeker honderdtwintig opgeleide krachten vormen nu het beroepskader.

Door kinderen een goede vrijetijdsbesteding te geven, waarin sport, spel en handenarbeid hoofdactiviteiten zijn, wil men hen vormen tot verantwoordelijk handelende mensen. Spelenderwijs worden cultuur (muziek, toneel, film) en religie in de programma's opgenomen.

In de leeftijdsgroep 7 tot 21-jarigen werden op 1 januari 1960 plm. 16.500 jongeren bereikt, waarvan een gelijk aantal jongens en meisjes. Naar leeftijd zijn de cijfers 42.9 pct. (7—11-jarigen); 45.2 pct. (12—17-jarigen) en 11.9 pct. 18 jaar en ouder.

Het totaal der exploitatielasten ligt rond de 2 miljoen, kosten die rijk (40 pct) gemeente (gemiddeld 23½ pct) soms provincie en kerkelijke instellingen voor een deel dragen. De sectie „Jeugdzorgwerk” is ook adviserende instantie voor het rijksinternaat „Sparrenheide” te Driebergen, waar meisjes van de lagere schoolleeftijd gedurende drie maanden vorming en heropvoeding buiten het gezin ontvangen. De laatste jaren neemt het club- en kampwerk met de boven de 20-jarigen sterk toe (ouderclubs, gezinskampen, enz.), alsmede het zogenaamd cultureel ontwikkelingswerk voor volwassenen, waardoor de vaste staf hier en daar wordt uitgebreid met een gezins-maatschappelijk werker (ster).

Lutheranen in de wereld

Het totale aantal Lutheranen in de wereld wordt geschat op 71 miljoen. Dat is bijna 400.000 meer dan een jaar geleden. Dit betekent dat ongeveer één derde gedeelte van alle protestanten Lutheranen zijn. Meer dan de helft van alle Lutheranen wonen in Duitsland, ongeveer 80% woont in Europa. In Noord-Amerika en de Caribische eilanden zijn ongeveer 8 miljoen Lutheranen.

Nood der kerk in Chili

In „Getrouw” stond het volgende:

Medebroeders en zusters in Chili zijn in grote nood. Ons hart wordt diep geroerd wanneer we de rapporten lezen, die zo pas van kerkelijke leiders en zendelingen ontvangen werden. Zij vertellen daarin dat meer dan 2 miljoen mensen dakloos zijn en dat er onder hen veel broeders en zusters zijn, die alles wat ze hadden verloren hebben.

Uit een brief van Dr Irwin W. Steele, een van de vooraanstaande zendelingen in Chili ontleen we het volgende: Sedert 21 mei hebben meer dan 400 schuddingen van de aarde plaats gevonden. Het aantal personen dat gedood is of vermist wordt beloopt ongeveer 3000. In veel delen van de aardbevings-zone is slechts tien procent van de huizen onbeschadigd gebleven. De situatie is in één woord verschrikkelijk te meer waar de wintertijd is aangebroken en de regen onophoudelijk stroomt. Drie nieuwe vulkanen zijn in werking gekomen en storten voortdurend hun lava in stromen uit over de omgeving. Vlammen en rook stijgen ten hemel tot een hoogte van 23000 voet. Er zijn mensen, die in tenten leven, maar het is verboden daarin vuur aan te leggen vanwege het brandgevaar. Anderen, die ook wel graag een tent zouden willen hebben, kunnen die echter niet krijgen en slapen in hun kleren op de grond. Waar de huizen nog half bewoonbaar zijn, zijn de mensen er in gebleven; daar zijn echter de deuren en de ramen open door het schudden van de grond. We kunnen ons indenken, dat zulk een toestand vraagt van het zenuwgestel van de mensen.

Er is reeds veel gedaan om aan deze nood tegemoet te komen. De hulpactie van „International Christian Relief”, die door de Amerikaanse Raad van Christelijke kerken in het leven is geroepen, begint steeds beter op gang te komen. Verschillende goederen zijn reeds aangekomen of onderweg.

Ds Baudilio Saavedra, de vertegenwoordiger van de I.C.C.C. in Zuid-Amerika en Ds Earle White, vice-president van de Latin American Alliance of Christian Churches hebben reeds verschillende tochten naar de rampgebieden ondernomen om voedsel en kleding te distribueren. Ook zijn maatregelen genomen om 75 dakloze kinderen voor zes maanden onder te brengen en te verzorgen in het seminarie te Quinta. Deze zijn inmiddels daar gearriveerd.

Er is dus heel wat gedaan om de eerste nood te lenigen. Maar er is veel meer nodig. Vandaar dat we hierbij zo vrij zijn een beroep op onze lezers te doen.

In Chili zijn ongeveer 150 kerken, die tot de American Alliance of Christian Churches behoren. Dit betekent, dat zij bij de I.C.C.C. aangesloten zijn. Plm. de helft van deze kerken zijn bij de ramp betrokken. Niemand zal ons euvel duiden, dat we eerst aan hen denken. We weten veel te goed, dat onze broeders in Amerika heus hun hulp niet beperken tot deze aangesloten kerken. Maar de Schrift zegt in Gal. 6 : 10 :

Laten wij dus, daar wij de gelegenheid hebben, doen wat goed is voor allen, maar inzonderheid voor onze geloofsgenoten.

Lutherse radio in Afrika

De wereld-zendingscommissie van de Lutherse Wereldfederatie heeft alle lutherse kerken opgeroepen om stelling te nemen tegen alle soorten van rassendiscriminatie. In de oproep wordt gezegd dat ook christenen niet altijd vrij zijn gebleven van een discriminerend optreden.

De lutherse wereldzending zal meewerken aan de uitbouw van een interkerkelijk theologisch seminarie aan de Universiteit van Kameroen in Yaounde. Verwacht wordt dat eind volgend jaar zeven professoren en veertig studenten aan dit instituut verbonden zullen zijn.

Dit is besloten tijdens een vorige week in Taganyika gehouden vergadering van de lutherse wereldzendingcommissie. Hier zijn ook de plannen voor de oprichting van een christelijk radiostation voor Afrika en het Nabije Oosten nader besproken. De zender zal in Addis Abeba in Abessinië worden gevestigd. De helft van de zendtijd zal door interkerkelijke organisaties worden gebruikt. De overige zenduren zijn voor de lutherse wereldfederatie. Volgend jaar hoopt men met een proefzender te beginnen. In 1962 zal een definitieve zender met een sterkte van 100 kilowatt gereed komen. Deze sterkte is nodig vanwege de krachtige radiostations van Moskou, Peking en Caïro in de Afrikaanse ether.

KERKNIEUWS

Beroepbaar. Kand. G. van Atten, theol. kand., Westzijde 164, Zaandam, Tel. 02980 - 63476, werd door de klassis Zaandam beroepbaar verklaard.

Kandidaats-examen. Geslaagd voor het kandidaats-examen de Heer R. van Nus, Merwedestraat 38, Amersfoort.

Afscheid. Ds P. Lok nam met een preek over Hab. 3 : 2 afscheid van de Geref. Kerk van IJmuiden.

Jubileum. Ds B. J. Lambers, em. pred. van Rouveen, zal D.V. 8 december herdenken, dat hij voor 65 jaar in het ambt werd bevestigd. Hij diende de kerken van Sleen, Onstwedde, Enumatil, Avereest, Loppersum en Rouveen.

Pretoria. De Vrije Geref. Kerk van Pretoria, geïnstitueerd in 1950 onder leiding van Ds F. A. den Boeft herdacht haar tienjarig bestaan.

Ds P. van Gulp. Het verlof van Ds Van Gulp te Albany (Australië) moest in verband met verzoekschriften worden uitgesteld.

Uithuizermeden. De Geref. Kerk van Uithuizermeden verzond een Verzoekschrift aan H. M. de Koningin, behelzende een verzoek om vrijstelling van de verplichting door de A.O.W. opgelegd aan predikanten.

Een honderd-jarige. Br K. Hakvoort te Krommenie vierde op zondag 4 december j.l. zijn honderdste verjaardag. Ds H. Brink wijdde aan dit zeldzame gebeuren in het Kerkblad van Krommenie een sympathiek en hartelijk artikel.

Adressen. Ds M. van Veelen, Eesveenseweg 69, Steenwijkerwold, tel. 05210 - 3063; Pretoria, Scriba Vrije Geref. Kerk, 521 - 10de laan Gezina, Pretoria.

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

ADVERTENTIE-TARIEF:

FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. j. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij